

เมื่อประวัติศาสตร์เป็นเหตุ แห่งความขัดแย้งระหว่างชาติ ในเอเชีย*

วุฒิชัย มูลศิลป์

ภาควิชาสังคมศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน

ความขัดแย้งจะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของทั้งมนุษย์และสัตว์. ความขัดแย้งมีหลายระดับ ตั้งแต่ความขัดแย้งด้วยคำพูด จนถึงการต่อสู้ด้วยกำลัง ซึ่งถ้าเป็นระดับชาติก็คือ การทำสงคราม. ส่วนสาเหตุของความขัดแย้งก็มีหลายประการ ทั้งความต้องการในสิ่งที่ เป็นนามธรรม คือ ความยิ่งใหญ่ในรูปของการแผ่ขยายดินแดน และ ความต้องการสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ ดินแดน ทรัพยากรสินค้า ทรัพยากร ธรรมชาติ. แต่ในหลายปีที่ผ่านมาและโดยเฉพาะในกลางปี ๒๕๔๔ (ค.ศ. ๒๐๐๑) มีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่เป็นเหตุแห่งความขัดแย้ง ระหว่างชาติ โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออก คือ ระหว่าง จีน เกาหลี กับญี่ปุ่น และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างพม่ากับไทย และ ลาวกับไทย โดยเหตุแห่งความขัดแย้งมาจากประวัติศาสตร์ หรือการตีความประวัติศาสตร์. บทความนี้เป็นการเสนอประวัติศาสตร์ที่ กลายเป็นเหตุแห่งความขัดแย้งและการแก้ปัญหา.

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์, ความขัดแย้งระหว่างชาติ, เอเชีย

ประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง ระหว่างชาติ

เมื่อพิจารณาย้อนไปในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างรัฐ ระหว่างอาณาจักร ระหว่างประเทศ โดยดูที่การสงครามว่าเป็นความรุนแรง

ที่สุดของความขัดแย้ง ก็จะพบว่าเหตุแห่งความขัดแย้งมีหลายประการ. เมื่อมนุษย์ยังเร่ร่อนเก็บหาอาหารและล่าสัตว์ เหตุแห่งความขัดแย้งก็มาจากการแย่งชิงอาหาร. เมื่อมนุษย์เริ่มการเพาะปลูก มีการตั้งถิ่นฐาน เหตุ

แห่งความขัดแย้งก็มีสาเหตุเพิ่มขึ้น คือ มาจากการแย่งชิงที่ตั้งถิ่นฐานและที่เพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์. เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก มีการสังสรรค์ทรัพย์สินเงินทอง มีหัวหน้าหรือประมุขของกลุ่ม เหตุแห่งความขัดแย้งก็เพิ่มขึ้นอีก คือ ความต้องการทรัพย์สินเงินทองของกลุ่มพวกอื่น ซึ่งจะได้จากผู้ชนะก็จะยึดทรัพย์สินเงินทองของฝ่ายแพ้, ความต้องการคนไปเพิ่มแรงงาน คือ เป็นผู้รับใช้ เป็นทาส เป็นกำลังในการทำสงคราม หรือแม้กระทั่งเพื่อความบันเทิง, ความต้องการดินแดนในลักษณะของการล่าอาณานิคม, และแน่นอนว่ารวมถึงความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ก็ยังควบคู่กันมาโดยตลอด.

เมื่อมนุษย์มีลัทธิความเชื่อ มีศาสนา ลัทธิความเชื่อหรือศาสนาก็เป็นเหตุแห่งความขัดแย้งที่สำคัญ. สงครามที่เกิดขึ้นจากการแผ่ขยายลัทธิความเชื่อ ศาสนา ไปยังกลุ่มอื่นหรือเกิดจากการมีลัทธิความเชื่อที่ต่างกัน ศาสนาที่ต่างกัน หรือแม้แต่

*บรรยายในการประชุมสำนักวรรณคดีและประวัติศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

ศาสนาเดียวกัน แต่ต่างนิกายกัน เห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีสงครามครูเสด (Crusades War) ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ เป็นเวลาร้อยปีเศษ ถือว่าเป็นสงครามศักดิ์สิทธิ์ (Holy War) ของคริสต์ศาสนิกชน เพื่อยึดดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของพวกคริสต์คืนมา. ส่วนสงครามสามสิบปี (Thirty Years' War) ที่เกิดขึ้นในยุโรปในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งของผู้นับถือศาสนาเดียวกันคือศาสนาคริสต์ แต่ต่างนิกายกัน.

เมื่อมนุษย์พัฒนาเทคโนโลยีทางการรบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การคิดประดิษฐ์อาวุธปืน ปืนใหญ่ การติดตั้งปืนใหญ่บนเรือรบ (แต่ไม่ใช่การติดตั้งปืนใหญ่บนหลังช้าง เหมือนดังในภาพยนตร์เรื่องสุริโยไท) ดินระเบิด เครื่องบินรบ จรวด มาจนถึงระเบิดปรมาณู ฯลฯ การมีอาวุธที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าฝ่ายอื่นก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งหรือการสงครามได้ เพราะมีความมั่นใจว่าได้ชัยชนะแน่นอน. ดังนั้น ตั้งแต่สมัยการสำรวจเส้นทางเดินเรือมายังหมู่เกาะอินเดียนตะวันออกในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ชาติตะวันตกก็ใช้ความได้เปรียบในเรื่องประสิทธิภาพของอาวุธเข้ามายึดครองดินแดนในเอเชีย. ในตอนแรกก็ยึดเฉพาะเมืองท่าเพื่อตั้งโรงสินค้าหรือสถานีการค้าก่อน, แล้วต่อมาก็ยึดแหล่งผลิตสินค้าที่มีความสำคัญ คือแหล่งปลูกเครื่องเทศและพริกไทย, และยึดดินแดนทั้งหมด เพื่อเป็นแหล่ง

วัตถุดิบ แหล่งขายสินค้า แหล่งระบายประชาชนทั้งดีและไม่ดีให้ไปตั้งถิ่นฐาน.

ไม่เพียงแต่ความเหนือกว่าทางอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่นำไปสู่สงครามได้, แต่ความได้เปรียบในเรื่องการสื่อสาร เช่น โทรศัพท และการคมนาคม เช่น เรือกลไฟ ก็ยังเป็นแรงจูงใจ หรือแรงเสริมที่ทำให้เกิดความขัดแย้งได้เช่นกัน เพราะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่ามีความได้เปรียบในการสู้รบ.

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นระยะที่ยุคจักรวรรดินิยมขึ้นสู่ขีดสูงสุด ก็ยังมีข้ออ้างที่เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและสงครามได้อีกคือ ข้ออ้างว่าไปช่วยคนที่ด้อยความเจริญที่ป่าเถื่อน ให้มีความเจริญ ให้มีความศิวิไล และให้พวกมิชชันนารีหันมานับถือคริสต์ศาสนา. คำพูดที่สำคัญของข้ออ้างนี้คือ “ภาระของคนผิวขาว” (white man's burden) ของ รัตยาร์ด คิปลิงก์ (Rudyard Kipling).

อุดมการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่และแตกต่างกัน ก็ได้เป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งจนนำไปสู่สงครามเช่นเดียวกัน ซึ่งเห็นได้จากการเกิดแนวความคิดเรื่องเสรีนิยมประชาธิปไตย. ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อุดมการณ์นี้ไม่ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งเฉพาะภายในประเทศ แต่ยังทำให้เกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นสงครามครั้งใหญ่ในยุโรปในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ด้วย เพราะความกลัวเสรีนิยมประชาธิปไตย. พอกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ก็มีอุดม-

การณ์ทางการเมืองอีกแบบหนึ่งเกิดขึ้นคือ สังคมนิยม หรือคอมมิวนิสต์ ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้นจนทำให้เกิดการปฏิวัติ โค่นระบอบการปกครองแบบเก่าลง. ประเทศแรกที่เกิดการปฏิวัติและเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ก็คือ รัสเซีย ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ จากนั้นก็ขยายตัวออกไปในทวีปต่างๆ ที่สำคัญในเอเชียก็คือ ที่ประเทศจีน ใน ค.ศ. ๑๙๔๙. ดังจะพบว่า ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ จนต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ เมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายโลกได้เกิดความตึงเครียดจากการเผชิญหน้าเพราะความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง, ชึกหนึ่งคือฝ่ายเสรีนิยม อีกชึกหนึ่งคือฝ่ายคอมมิวนิสต์.

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ มีอุดมการณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ แพร่หลายอย่างกว้างขวางในยุโรปคือชาตินิยม ซึ่งทำให้เกิดการรวมรัฐชาติแบบใหม่ขึ้นมา ดังเช่นในอิตาลี และเยอรมนี. อุดมการณ์ชาตินิยมทำให้เกิดการขัดแย้งจนเกิดการสงครามหลายครั้ง หลายบริเวณ แต่เมื่อชาตินิยมเกิดขึ้นในเอเชียและแอฟริกา โดยเฉพาะหลังจากชัยชนะของญี่ปุ่นต่อรัสเซียใน ค.ศ. ๑๙๐๕ ก็ได้เป็นพลังในการเรียกร้องเอกราช (ยกเว้นในกรณีของไทย ซึ่งไม่ได้ตกเป็นอาณานิคมในยุคจักรวรรดินิยม) ซึ่งก็จะประสบผลอย่างกว้างขวางหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒.

ในยุคสงครามเย็น ตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึง ค.ศ.

๑๙๙๙ เมื่อโลกคอมมิวนิสต์อ่อนแอ และเริ่มล่มสลาย มี ๒ อุดมการณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างกว้างขวาง คือ อุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย กับ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์, โดยลัทธิชาตินิยมและศาสนานิยมได้อ่อนตัวลงไป. การสิ้นสุดของสงครามเย็นทำให้ฟรานซิส ฟูกูยามะ (Francis Fukuyama) เขียนบทความเรื่อง **การสิ้นสุดของประวัติศาสตร์ (The End of History)** ใน ค.ศ. ๑๙๙๙, (ต่อมาได้ปรับปรุงขยายเป็นหนังสือที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในชื่อเดียวกัน) ว่าประวัติศาสตร์ถึงคราวสิ้นสุด เพราะเป็นการสิ้นสุดในวิวัฒนาการของอุดมการณ์ของมนุษยชาติ โดยที่เสรีนิยมประชาธิปไตยตามแบบชาติตะวันตกจะเป็นรูปแบบสุดท้ายของการปกครองของมนุษยชาติ. สงครามทางด้านอุดมการณ์สิ้นสุดลงแล้ว ผู้เชื่อมั่นในลัทธิมาร์กซ์-เลนิน จะยังมีอยู่เพียงบางแห่ง. แต่ในภาพรวม เสรีนิยมประชาธิปไตยได้ชัยชนะ ความขัดแย้งอาจมีบ้างในโลกที่สาม แต่ความขัดแย้งระดับโลกสิ้นสุดลงแล้ว^{๑)}.

อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งก็ยังคงมีอยู่ โดยสาเหตุใหม่มาจากเผ่าพันธุ์นิยม (ethnicism) และศาสนานิยม ซึ่งทำให้สหภาพโซเวียตที่อ่อนแอต้องล่มสลายใน ค.ศ. ๑๙๙๑ และแบ่งแยกเป็นประเทศย่อยๆ หลายประเทศ. ใน ค.ศ. ๑๙๙๓ แซมวอล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ได้เขียนบทความเรื่อง **ความขัดแย้งทางอารยธรรม (The Clash of Civilization)** ซึ่งต่อมาได้ขยายเป็นหนังสือ

ที่ขายดีในชื่อ **ความขัดแย้งทางอารยธรรมและการจัดระเบียบโลกใหม่ (The Clash of Civilization and the Remaking of World Order)** โดยชี้ให้เห็นว่า ใน ค.ศ. ๑๙๙๖ ประเทศในโลกประมาณ ๑๙๔ ประเทศ มีพื้นฐานทางอารยธรรมที่แตกต่างกันเป็น ๙ ประเภท คือ อารยธรรมจีน (Sinic), อารยธรรมญี่ปุ่น (Japanese), ฮินดู (Hindu), อิสลาม (Islamic), ออร์ทอดอกซ์ (Orthodox มีศูนย์กลางในรัสเซีย), ตะวันตก (Western ศูนย์กลางในยุโรป, อเมริกาเหนือ), ลาตินอเมริกา (Latin American ในอเมริกาใต้), แอฟริกา (African), และพุทธ (Buddhism)^{๒)} และอารยธรรมที่แตกต่างกันนี้ จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น กรณีที่มีผู้ก่อการร้ายใช้เครื่องบินโดยสารไปชนตึกแฝดระฟ้าของศูนย์การค้าโลกในนครนิวยอร์ก และอาคารเพนตากอน ที่ทำการของกระทรวงกลาโหม ที่กรุงวอชิงตันของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ก็กล่าวกันว่า มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางอารยธรรมและศาสนา. เหตุการณ์นี้ทำให้หนังสือของ แซมวอล พี. ฮันติงตัน ได้รับความสนใจขึ้นมาอีก ขณะเดียวกันเหตุการณ์ดังกล่าวก็ทำให้โลกเข้าสู่ยุคใหม่ของลัทธิก่อการร้าย.

ควินซี วีโรจดี^{๓)} ได้ศึกษาถึงความขัดแย้งที่รุนแรงที่สุด คือ สงครามระหว่าง ค.ศ. ๑๔๙๐-๑๙๔๐ เฉพาะในยุโรปมีสงครามเกิดขึ้นถึง ๒,๖๐๐ ครั้ง. ในจำนวนนี้ฝรั่งเศสเกี่ยวข้องกับร้อยละ ๔๗, ออสเตรียและฮังการี

ร้อยละ ๓๔, เยอรมนี (ปรัสเซีย) ร้อยละ ๒๕, อังกฤษและรัสเซีย ร้อยละ ๒๒, ตุรกี ร้อยละ ๑๕, สเปน ร้อยละ ๑๒, เนเธอร์แลนด์ ร้อยละ ๘, สวีเดน ร้อยละ ๔, เดนมาร์ก ร้อยละ ๒. จะเห็นได้ว่ามหาอำนาจเป็นชาติที่ทำให้เกิดสงครามบ่อยที่สุด.

สงครามที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิต จิตใจ และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสงครามโลกครั้งที่ ๑ และสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมหาศาล^{๓)}.

ในจำนวน ๑๒ ชาติ ที่เกี่ยวข้องอย่างมากในสงครามโลกครั้งที่ ๑ มีการระดมพลรวม ๖๓.๒๑๘ ล้านคน มีผู้เสียชีวิตทั้งทหารและพลเรือนรวม ๙.๗๙๒ ล้านคน. ถ้ารวมชาติเล็กๆ ในยุโรปที่เกี่ยวข้องน้อยกับสงครามโลกครั้งที่ ๑ และชาติในเอเชีย รวมทั้งไทย จำนวนน่าจะถึง ๑๐ ล้านคน ซึ่งนับเป็นจำนวนมากกว่าจำนวนประชากรของไทยทั้งประเทศในเวลานั้น (จำนวนประชากรของไทยใน พ.ศ. ๒๔๖๒ มี ๙.๒๐๗ ล้านคน). ถึงกระนั้น จำนวนประมาณ ๑๐ ล้านคนนี้ ยังต่ำกว่าจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาก^{๓)}.

มีประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญในสงครามโลกครั้งที่ ๒ รวม ๑๔ ประเทศ มีการระดมพลทั้งหมดรวม ๙๙.๕๗๒ ล้านคน และถ้ารวมการระดมพลของชาติที่เกี่ยวข้องน้อยในสงครามโลกครั้งที่ ๒ จำนวนจะเป็น ๑๐๗.๙๘๒ ล้านคน. เมื่อนับจำนวนทหารที่ถูกสังหารหรือเสียชีวิต

เพราะบาดเจ็บจากการสู้รบ จะมีประมาณ ๑๖.๙๓๓ ล้านคน, พลเรือนเสียชีวิตเพราะถูกสังหาร หรือเสียชีวิตเพราะบาดเจ็บจะมีประมาณ ๓๔.๓๐๕ ล้านคน (ในจำนวนนี้เป็นพลเรือนชาวจีนประมาณ ๒๐ ล้านคน หรือราวร้อยละ ๖๐ ของทั้งหมด), รวมจำนวนทหารและพลเรือนที่เสียชีวิต เพราะสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประมาณ ๕๑.๒๓๘ ล้านคน^๗. แน่นนอนว่า ถ้าเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๓ จำนวนผู้เสียชีวิตจะต้องสูงกว่านี้มากมาย.

ความขัดแย้งของชาติในเอเชีย เพราะประวัติศาสตร์

ชาติในเอเชียหรือโลกตะวันออกก็มีความขัดแย้งเช่นกัน จนมีการสงครามโดยตลอดในประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับในยุโรปหรือโลกตะวันตก. ถ้าพิจารณาดูในกรณีของจีน การขยายอำนาจไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เกาหลี เวียดนาม ก็เป็นไปเพื่อความยิ่งใหญ่ของจีน. ประเทศอื่นๆ รวมทั้งไทย ก็ต้องถวายบรรณาการเพื่อแลกกับสิทธิทางการค้า (แต่เหตุผลของจีน คือ การยอมสวามิภักดิ์). สำหรับพวกเลี้ยงสัตว์ที่อยู่ทางเหนือของจีน คือ พวกมองโกล และที่อยู่ทางตะวันตกของจีน คือ พวกฉงหนุ การผลักดันพวกนี้ให้ถอยห่างออกไปก็เพื่อความสงบสุขของจีนเป็นสำคัญ จีนจึงต้องสร้างกำแพงเมืองจีนตั้งแต่สมัยโบราณเพื่อป้องกันการรุกรานของพวกเลี้ยงสัตว์ และพวกป่าเถื่อนในสายตาของจีน.

ในเอเชียตะวันออก ยังมีอีกชาติ

หนึ่งที่อยู่ห่างออกไป และไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องและขัดแย้งกับชาติอื่นมากนัก คือ ญี่ปุ่น. ญี่ปุ่นเคยรับอารยธรรมจีนแต่ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๙ ญี่ปุ่นก็เลิกติดต่ออย่างเป็นทางการกับจีน. ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ กุบไลข่าน หรือ คูบไลข่าน จักรพรรดิของมองโกลที่ยึดครองจีนและตั้งราชวงศ์หยวนปกครองจีน เคยพยายามโจมตีญี่ปุ่น ๒ ครั้ง แต่ไม่สำเร็จ. ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ญี่ปุ่นสมัยเอโดะ โยชิ พยายามขยายอำนาจเข้าไปในจีนโดยผ่านเกาหลีทำให้เกิดสงครามอยู่หลายปี (สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีพระราชสาส์นถึงจักรพรรดิจีนสมัยราชวงศ์หมิง เสนอจะช่วยโจมตีญี่ปุ่น แต่จีนเห็นว่าไทยอยู่ไกล จึงปฏิเสธความปรารถนาดี).

ญี่ปุ่นหวนกลับมาขยายอำนาจในเกาหลีอีก ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และในต้นศตวรรษที่ ๒๐ ก็ยึดครองเกาหลี ทำให้เกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นถึง ๓๕ ปี. ต้นทศวรรษ ๑๙๓๐ ญี่ปุ่นขยายอำนาจเข้าไปในจีนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตงเป่ย์) หรือที่เราคุ้นเคยในชื่อแมนจูเรีย. กลางปี ๑๙๓๗ ญี่ปุ่นก็เปิดฉากบุกจีนอย่างกว้างขวาง ถึงปลายปีญี่ปุ่นก็สามารถยึดเมืองหลวงของจีน คือ เมืองนานกิง (หรือ หานเจิง) ได้. จากนั้นยังพยายามยึดครองจีนทั้งประเทศต่อไป แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒.

เหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างเกาหลี-ญี่ปุ่น และจีน-ญี่ปุ่น สืบเนื่องมาจากประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ ซึ่งจะ

ได้พิจารณาเป็นกรณีไป.

ความขัดแย้งระหว่างเกาหลีกับญี่ปุ่น ที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติมีทั้งความภาคภูมิใจและความขมขื่นซึ่งสามารถนำมาเป็นสาเหตุความขัดแย้งกับชาติที่เกี่ยวข้องได้ง่ายมาก ถ้าต้องการนำมาใช้ โดยเฉพาะการปลุกความรู้สึกเรื่องชาตินิยม. ในกรณีของเกาหลี มีความขมขื่นใจมากต่อการปกครองของญี่ปุ่นเป็นเวลา ๓๕ ปี ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๐-๑๙๔๕ ที่เป็นไปในลักษณะกดขี่และขูดรีดเอาผลประโยชน์จากเกาหลี. ที่หอเอกราชของเกาหลี (The Independence Hall of Korea) ได้แสดงเรื่องราวการต่อต้านญี่ปุ่น, วีรบุรุษที่ต่อสู้เพื่อเอกราช, การทรมานผู้ต่อต้านญี่ปุ่น และในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้นำผู้หญิงเกาหลีไปบำเรอทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่น ที่เรียกกันว่า comfort women ประมาณว่า ผู้หญิงเกาหลีจำนวน ๑๐๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ คน ต้องกลายเป็นทาสกามทหารญี่ปุ่น^๘ ที่หอเอกราชของเกาหลีมีภาพถ่ายของผู้หญิงเหล่านี้จำนวนหนึ่งอยู่ และบางคนก็มีครรภ์ด้วย. นอกจากผู้หญิงชาวเกาหลี ญี่ปุ่นยังได้นำผู้หญิงจีนฟิลิปปินส์ ไปเป็นทาสกามทหารญี่ปุ่นด้วย แต่มีจำนวนน้อยกว่า.

การปกครองของญี่ปุ่นต่อเกาหลี และเรื่อง comfort women ทำให้คนเกาหลีส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อญี่ปุ่น.

ความขัดแย้งระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์

แม้ว่าญี่ปุ่นจะเคยส่งกองทัพไปโจมตีญี่ปุ่น ๒ ครั้ง และยึดโดยยึดยึดตั้งความหวังว่าถ้าพิชิตจีนได้จะไปปกครองจีนที่กรุงปักกิ่ง. แต่ทั้ง ๒ กรณีนี้ไม่ได้ทำให้ชาติทั้งสองมีความขมขื่นต่อกัน.

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ทำให้จีนไม่พอใจญี่ปุ่นและมีความขมขื่นใจมากคือ “การข่มขืนหนานจิง” (The Rape of Nanjing) เมื่อทหารญี่ปุ่นยึดกรุงหนานจิง เมืองหลวงของจีนขณะชาติได้ในกลางเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๗. ในเวลา ๖ สัปดาห์ต่อมาทหารญี่ปุ่นได้ข่มขืน ปล้น และสังหารชีวิตผู้คนในกรุงหนานจิงประมาณ ๓๐๐,๐๐๐-๓๗๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นจำนวนราวครึ่งหนึ่งของชาวเมืองในเวลานั้นถูกสังหาร^๑.

จีนมองเหตุการณ์นี้ว่าพฤติกรรมของทหารญี่ปุ่นเป็นเรื่องผิดปรกติมาก ๆ ไม่ใช่พฤติกรรมของทหารที่ควรจะทำ.

อนึ่ง ทั้งจีน เกาหลี และหลายชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเห็นว่า การขยายอำนาจของญี่ปุ่นในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นการ “รุกราน”. แต่ญี่ปุ่นมีความเห็นว่า เป็นการ “ปลดปล่อย” ชาติต่าง ๆ จากจักรวรรดินิยมตะวันตกก่อให้เกิดผลดีต่อชาติต่าง ๆ มากกว่าผลเสีย. ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางการทหารของญี่ปุ่นในสมัยนั้นจึงเป็น “วีรบุรุษ” ของชาติ ใน

สายตาของผู้นำและชาวญี่ปุ่น, แต่เป็น “อาชญากร” ในสายตาพันธมิตร. แม้บุคคลเหล่านั้นจะถูกลงโทษ โดยศาลทหารระหว่างประเทศสำหรับภูมิภาคตะวันออกไกล (International Military Tribunal for the Far East) ใน ค.ศ. ๑๙๔๘ ที่ให้ลงโทษประหารชีวิต ๗ คน, จำคุกตลอดชีวิต ๑๖ คน, จำคุก ๒๐ ปี ๑ คน และจำคุก ๗ ปีอีก ๑ คน^๒, บุคคลเหล่านี้ยังถูกจารึกชื่อที่วิหารยะสุคุนิ วิหารศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิชินโตที่กรุงโตเกียว ซึ่งถือกันว่าบุคคลที่ถูกจารึกชื่อที่วิหารแห่งนี้เป็น “กันชิน” หรือเทพแห่งสงคราม ผู้อุทิศตนรับใช้องค์จักรพรรดิ.

การที่ “อาชญากร” ในสายตาพันธมิตรได้รับการยกย่องจากทหารญี่ปุ่น อีกทั้งนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นยังไปเคารพดวงวิญญาณของ “กันชิน” เป็นประจำ จึงทำให้เกิดการประท้วงอย่างรุนแรงจากทั้งเกาหลีและจีน.

นี่คือความขัดแย้งที่เป็นผลจากประวัติศาสตร์.

ความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่า ที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์

ไทยกับพม่ามีความขัดแย้งในระดับรุนแรง คือการทำสงครามอย่างยาวนานร่วม ๓๐๐ ปี. จากการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชานุภาพ ไทยกับพม่าทำสงครามกันรวม ๔๔ ครั้ง คือในสมัยอยุธยา ๒๔ ครั้ง, ในสมัยธนบุรี ๑๐ ครั้ง และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐ ครั้ง. สงครามครั้งแรกเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๐๘๑ ครั้ง

สุดท้ายเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๙๖^๓. ส่วนใหญ่พม่าเป็นฝ่ายโจมตีไทยก่อน.

คนไทยมีความทรงจำที่ขมขื่นจากการทำสงครามกับพม่าอย่างน้อย ๒ ครั้ง คือในคราวเสียกรุง พ.ศ. ๒๑๑๒ และ พ.ศ. ๒๓๑๐. อย่างไรก็ตามถึงปัจจุบันความทรงจำนั้นก็ลดลงไปเกือบหมดสิ้นแล้ว เพราะมีคนไทยจำนวนมากไปทัศนศึกษาหรือไปลงทุนในพม่า. แต่แล้วหลังการสัมมนาที่จังหวัดเชียงราย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อระดมความคิดเห็นกำหนดแนวทางเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลไทย ซึ่งมีพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีการเปิดเผยว่า พวกเขาแดง ที่เมืองยอน ของพม่า เป็นแหล่งผลิตยาบ้ารายใหญ่, และหนังสือพิมพ์นิวไลท์ ออฟ เมียนมาร์ (New Light of Myanmar) ฉบับวันที่ ๑๙, ๒๐ และ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ก็ได้ลงบทความที่เป็นประเด็นทางประวัติศาสตร์ว่า การที่ฝิ่นระบาดในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยอมทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring's Treaty) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ชาติตะวันตกส่งออกและปลูกฝิ่นได้โดยไม่ต้องเสียภาษี. ในบทความกล่าวว่า แม้กษัตริย์ที่แย่ที่สุดของพม่าก็ยังไม่ยอมทำสนธิสัญญาเช่นนี้.

การโจมตีไทยโดยใช้ประวัติศาสตร์เช่นนี้ไม่ถูกต้อง เพราะฝิ่นเป็นปัญหาทั้งในไทยและในพม่า และในประเทศอื่น ๆ รวมทั้งจีนมานานแล้ว. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพยายามแก้ปัญหาการลักลอบซื้อและขายฝิ่น ซึ่งทำให้เงินตราของไทยไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก ข้ายังควบคุมการซื้อขายฝิ่นไม่ได้ โดยเปิดให้มีเจ้าภาษีฝิ่นก่อนที่จะมีการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงใน พ.ศ. ๒๓๙๘ อีก และในสนธิสัญญาเบาว์ริงยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการที่อังกฤษนำฝิ่นเข้ามาค้าขายว่าต้องขายให้กับเจ้าภาษีฝิ่นเท่านั้น ถ้าเจ้าภาษีฝิ่นไม่ซื้อ อังกฤษต้องนำฝิ่นกลับออกนอกประเทศ. อนึ่งสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ไทยทำกับอังกฤษในครั้งนั้น ไม่ได้เป็นผลเสียแก่ไทยทั้งหมด เพราะในระยะสั้นสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นผลดีกับไทยทำให้ประเทศและราษฎรมั่งคั่งร่ำรวยขึ้น และไทยไม่ใช่เพียงชาติเดียว ที่ทำสนธิสัญญาในลักษณะดังกล่าว เพราะสนธิสัญญาเบาว์ริงเป็นไปตามแบบสนธิสัญญาหนานจิง (Treaty of Nanjing, ๑๘๔๒ คือ พ.ศ. ๒๓๘๕) ที่อังกฤษทำกับจีน และตามแบบสนธิสัญญาคานะงะวะ (Treaty of Kanagawa, มีนาคม ๑๘๕๔ ซึ่งยังเป็น พ.ศ. ๒๓๙๖ ตามการนับแบบเก่าของไทย) ที่สหรัฐ-อเมริกาทำกับญี่ปุ่นสมัยโชกุนตระกูลโตกุกาว่า (Tokugawa).

การที่พม่าไม่มีการทำสนธิสัญญาตามแบบสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษนั้น พม่าไม่ได้กล่าวถึงเหตุผล แต่มีข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ว่าในพ.ศ. ๒๓๙๘ ที่ไทยทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษนั้น พม่ารบแพ้อังกฤษ ๒ ครั้งแล้ว จนถูกอังกฤษยึดครองดินแดนพม่าตอนล่างทั้งหมด ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองแต่เดิม เป็นแหล่งรายได้

และธัญญาหารของพม่า, อังกฤษจึงอยู่ในฐานะชาติที่ได้เปรียบพม่า.

พม่ายังคงใช้ประวัติศาสตร์เป็นสาเหตุโจมตีไทยต่อมา โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้มีรายงานข่าวทางสื่อมวลชนไทยว่าพม่าได้พิมพ์หนังสือฉบับผนวก (supplement) หนังสือเรียนประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๔-๕ ของพม่าเป็นการโจมตี และทำให้ภาพพจน์ของคนไทยไม่ดี ซึ่งจะทำให้นักเรียนพม่ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนไทย. สารสำคัญในหนังสือฉบับผนวกของพม่า เช่น คนอยุธยาหลงไหลในความสวยงามและความสำราญ, ไม่ชอบทำงานหนัก, ไม่ชอบฟังตนเอง ชอบฟังชาติอื่น และไทยเป็นฝ่ายเริ่มทำสงครามกับพม่า. การทำลายกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๑๐ (ค.ศ. ๑๗๖๗) ก็เพราะเงินบุกพม่า จึงต้องบดขยี้ให้เบ็ดเสร็จ ฯลฯ.

สาระของหนังสือเรียนของพม่าไม่ได้ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างชาติแต่อย่างใด ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการสอนวิชาประวัติศาสตร์. ความรู้และทัศนคติที่เด็กจะได้จากหนังสือเรียนนี้ก็คือ การดูแคลนคนไทย ไม่ชอบคนไทย.

ท่าไมทงราชการพม่าจึงพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นมาเป็นเรื่องนอกเหนือประเด็นที่ต้องการกล่าวถึงในบทความนี้. ประเด็นโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็คือ ทางราชการพม่าได้นำประวัติศาสตร์มาเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งโดยที่ประเด็นในประวัติศาสตร์ที่ว่านี้ควรจะเป็นประเด็นที่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษามี

ความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์และมีเหตุผลมากแล้ว มากกว่ามาสอนกันในระดับประถมซึ่งเด็กจะถูกปลูกฝังให้เชื่อตั้งแต่เยาว์วัย.

ความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว ที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์

ไทยกับลาวมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง. ในเรื่องความขัดแย้งลาวมีความขมขื่นในกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์ ซึ่งเกิดขึ้นในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะทางลาวยกย่องเจ้าอนุวงศ์ว่าเป็นผู้รักชาติ เป็นผู้พยายามปลดแอกไทย เช่นเดียวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชปลดแอกพม่าในคราวเสียกรุงครั้งที่ ๑ ในขณะที่ไทยเห็นว่าเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ และในการปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวยังโปรดให้ทำลายกรุงเวียงจันทน์ด้วย เพราะ “เมืองเวียงจันทน์นี้เป็นกบฏมา ๒ ครั้งแล้ว ไม่ควรจะเอาไว้เป็นบ้านเมืองให้อยู่สืบไป ให้...ทำลายล้างเสียให้สิ้น อย่าให้ตั้งติดอยู่ได้” ที่วัดแห่งหนึ่งในกรุงเวียงจันทน์มีการนำองค์พระ เศียรพระ ที่แตกหักมารวมไว้ และเขียนว่า ถูกทำลายโดยข้าศึก ซึ่งก็คือไทยนั่นเอง.

นอกจากนี้ ลาวยังมีความขมขื่นที่เจ้าอนุวงศ์ถูกไทยลงโทษประจาน และว่าไทยยกย่องวีรกรรมท้าวสุรนารีมากเกินไป. ดังนั้น เมื่อมีข่าวว่านักสร้างภาพยนตร์ของไทยจะสร้างภาพยนตร์เรื่องท้าวสุรนารี ทางทูตลาวประจำประเทศไทย จึงแสดงความเห็น

เชิงคัดค้านว่า “คนลาวจะรู้สึกต่อต้านไทย”^๕.

ยังมีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อีกมากมาย ที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อขัดแย้งระหว่างประเทศได้ เช่น เมื่อต้นเดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๐๑ มีการประชุมขององค์การสหประชาชาติ เรื่อง การแบ่งแยกกีดกันผิวที่เมืองเดอร์บัน ประเทศแอฟริกาใต้ กลุ่มประเทศในแอฟริกาพยายามเรียกร้องให้ประเทศค้าทาส จ่ายเงินชดใช้ผลเสียที่เกิดจากการค้าทาส เมื่อ ๒๐๐-๓๐๐ ปีที่ผ่านมา แม้ภายในประเทศเองก็มีเรื่องทำให้เกิดข้อขัดแย้งได้เช่นกัน เช่น การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ถ้าไม่เข้าใจว่าสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปทำไม ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกท้องถิ่นนิยม ที่เป็นคนละอย่างหรือไม่สอดคล้องกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ ผลก็คือการเกิดความแตกแยกในประเทศ. ดังนั้น ถ้าจะเอาความขัดแย้งในประวัติศาสตร์มาเป็นเหตุแห่งความขัดแย้งในปัจจุบันโลกก็คงจะวุ่นวายเกิดความไม่สงบเป็นแน่แท้.

การแก้ไขความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์

ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติพบว่ามนุษย์มีวิธีการแก้ไขความขัด

แย้งตลอดมา. แต่เดิม วิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ใช้กันมาก คือ การใช้กำลังเข้าปราบปราม ต่อสู้ เมื่อชนะก็ทำให้อีกฝ่ายอ่อนแอลงโดยการกำจัดผู้นำของศัตรู ตั้งผู้นำคนใหม่ที่สวามิภักดิ์ต่อผู้ชนะ ยึดทรัพย์สินสมบัติ กวาดต้อนผู้คน ตัดทอนกำลังของศัตรูให้อ่อนแอลง. ต่อมาก็มีการบังคับให้ฝ่ายแพ้จ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม เช่น จีนต้องจ่ายเงินให้แก่อังกฤษในสงครามฝิ่นใน ค.ศ. ๑๘๔๒, ไทยต้องจ่ายให้ฝรั่งเศสในกรณีวิกฤตการณ์สยาม ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖, ค.ศ. ๑๘๙๓), และเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ฝ่ายชนะได้ลงโทษเยอรมนีอย่างรุนแรงตามสนธิสัญญาแวร์ซายล์ (๒๘ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๑๙) เยอรมนีต้องเสียดินแดนบางส่วน ถูกยึดครองดินแดนบางส่วน ต้องลดกำลังทหาร ต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามจำนวนมหาศาล. ที่สำคัญมากคือ ในมาตรา ๒๓๑ มีการประณามว่า เยอรมนีและพันธมิตรเป็นผู้ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ และต้องรับผิดชอบในความเสียหาย^{๖๐,๖๑}.

การแก้ไขความขัดแย้งดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเชื่อว่าจะได้ผลดีทั้งหมด บางกรณีบางประเทศใช้ได้ผล แต่บางกรณีบางประเทศกลับทำให้เกิดความขัดแย้งใหม่ขึ้นมา ดังกรณีการลงโทษเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทำให้เกิดความไม่พอใจตั้งแต่แรกในหมู่ชาวเยอรมัน และทำให้ฮิตเลอร์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาทางการเมืองอย่างได้ผล และ ๒๐ ปี

ต่อมา สงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็เกิดขึ้น.

ฝ่ายชนะได้เรียนรู้ข้อผิดพลาดในการลงโทษฝ่ายแพ้ที่รุนแรง. ดังนั้นในสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงได้แก้ไขข้อผิดพลาดนั้น โดยเฉพาะเรื่องการประชุมชาติ ลงโทษชาติ ได้เปลี่ยนเป็นการลงโทษตัวบุคคลที่เป็นผู้นำรัฐบาลที่ทำให้เกิดสงคราม. ในกรณีของเยอรมนีที่นูเรมเบิร์ก ศาลทหารระหว่างประเทศลงโทษแขวนคอผู้นำนาซี ๑๒ คน ใน ค.ศ. ๑๙๔๖ ทำให้อาชญากรรมสงครามเป็นเรื่องของบุคคล ไม่ใช่เรื่องของชาติ, ซึ่งก็ได้ผลดีในการลดความขัดแย้งในช่วงเวลาที่ผ่านมา.

ในกรณีของจีน เกาหลี กับญี่ปุ่นที่เป็นปัญหาเรื้อรังต่อมา แม้ว่าความพยายามที่จะแก้ไขความขัดแย้ง เช่น ใน ค.ศ. ๑๙๙๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖) นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น นายโฮโซกะวะ โมริอิโระ ได้ยอมรับอย่างเป็นทางการว่า สงครามมหาเอเชียบูรพาเป็น “สงครามเพื่อการรุกรานและเป็นสงครามที่ผิดพลาด” และในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๙๕ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๕๐ ปี การยอมแพ้ของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ ๒, นายมูระยามะ โทมิอิชิ นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น ก็ได้แสดง “ความเสียใจอย่างสุดซึ้ง” แต่ไม่ได้กล่าวขออภัย จึงทำให้เกิดความไม่พอใจทั้งจีนและเกาหลีว่า ญี่ปุ่นไม่มีความจริงใจในเรื่องนี้.

อย่างไรก็ดี ใน ค.ศ. ๑๙๙๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ญี่ปุ่นก็ได้ขออภัยต่อเกาหลีที่ปกครองเกาหลีอย่างโหดร้ายทารุณ

เป็นเวลา ๓๕ ปี โดยผู้นำของทั้งสองประเทศหวังว่าจะฝังอดีตที่ขมขื่นเหลือ แต่เพียงข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์เท่านั้น^{๑๒}.

ความขัดแย้งได้เกิดขึ้นมาอีกเมื่อหนังสือเรียนระดับมัธยมเล่มหนึ่ง (ในหลายเล่ม หลายสำนักพิมพ์) ของญี่ปุ่นได้เขียนว่าการก่อสงครามด้านแปซิฟิกในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไม่ใช่ความผิดที่ผิดคือการพ่ายแพ้สงคราม, จึงทำให้เกิดการประท้วงขึ้นทั้งในจีนและเกาหลี ประกอบกับในวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ นายจุนอิชิโร โคอิซุมิ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นไปบริหารยะสุคุนิ เพื่อสักการะดวงวิญญาณวีรชนทหารผ่านศึกในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แม้ว่าโคอิซุมิจะไปบริหารยะสุคุนิ ๒ วันก่อนถึงวันยอมแพ้ของญี่ปุ่นก็ทำให้เกิดการโจมตีทั้งจากจีนและเกาหลี เพราะเท่ากับว่าทางการยังยกย่องทหารผ่านศึกเป็นวีรชน เป็นวีรบุรุษ และถ้าเช่นนั้นการกระทำของบุคคลเหล่านั้นก็ไม่ผิด การขยายอำนาจของญี่ปุ่นก็ไม่ผิด, ผลที่ตามมาคือ นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น นายจุนอิชิโร โคอิซุมิ ต้องกล่าวขอภัยต่อเกาหลีอีกเมื่อไปเยือนเกาหลีได้อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔.

ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์ควรแก้ไขอย่างไร ผู้เขียนมีความเห็นว่า ต้องใช้ประวัติศาสตร์แก้ไขความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ ทำนองหนามยอกต้องเอาหนามบ่ง, โดยประการแรก แต่ละชาติจะต้องเขียนหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ใน

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่มีเนื้อหาทำให้เกิดความเข้าใจดีระหว่างประเทศ. ความภาคภูมิใจในชาติ ความยิ่งใหญ่ของชาติเป็นเรื่องดี แต่ไม่ควรเป็นเรื่องหลงชาติ ดูถูกชาติอื่น หรือทำให้เกิดความขัดแย้งกับชาติอื่น. ความภาคภูมิใจในชาติควรให้สอดคล้องกับความเข้าใจดีระหว่างประเทศ. ตัวอย่างในเรื่องนี้ เช่น “การประชุมนานาชาติว่าด้วยหลักสูตรและหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา” ซึ่งจัดโดยสถาบันพัฒนาการศึกษาของเกาหลี (Korean International Development Institute - KEDI) ในช่วงวันที่ ๒๓-๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่กรุงโซล ประเทศเกาหลี มีชาติที่เข้าร่วมประชุมจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๓ ชาติ คือ ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ร่วมกับเกาหลี, ผู้เขียนมีโอกาสเข้าร่วมประชุมในฐานะตัวแทนจากประเทศไทย ร่วมกับผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ คือ นายวินัย รอดจ่าย ซึ่งก็เป็นประโยชน์มาก. ก่อนการประชุม ผู้แทนทั้ง ๓ ชาติ ได้สนทนากับผู้อำนวยการของ KEDI คือ ดร. Kwak Byong-sun. ท่านได้พูดตอนหนึ่งว่า “ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญที่จะช่วยก่อและหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมของคนได้ดีที่สุด” ดังนั้น ถ้าสอนให้ถูกก็จะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจดีระหว่างประเทศได้อย่างดี.

ประการที่ ๒ คือ ชาติที่มีความขัดแย้งกันกับชาติในภูมิภาคเดียวกัน ควรร่วมกันเขียนประวัติศาสตร์ที่จะ

ใช้สอนนักเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจดีร่วมกัน และเข้าใจในเหตุผลของคนในอดีตว่า ที่ต้องทำเช่นนั้นเพราะอะไร และพฤติกรรมเช่นนั้นก็มีร่วมกันในหลายๆ ชาติ ซึ่งก็จะช่วยลดความขัดแย้งได้. ตัวอย่างในเรื่องนี้คือการเขียนประวัติศาสตร์ร่วมกันของชาติในสหภาพยุโรป. ในอาเซียนเคยมีความพยายามมาแล้วแต่ไม่สำเร็จ. ขณะนี้ประเทศในอาเซียนได้มีความพยายามใหม่อีกครั้ง.

ประการที่ ๓ คือ การมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เห็นความสำคัญและคุณค่าของประวัติศาสตร์ จะทำให้มีความคิด มีเหตุผล สามารถวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีวิจรรย์ญาณแทนการเชื่ออย่างง่าย ๆ พอใจกับการบอกเล่าของคนอื่น และคิดว่าการตีความทางประวัติศาสตร์มีเพียงทัศนะเดียวและเปลี่ยนไม่ได้. ถ้ามีความเข้าใจประวัติศาสตร์ เข้าใจเหตุผลทางประวัติศาสตร์ บทเรียนจากความผิดพลาดของอดีต และปัญหาต่างๆ ที่เคยเกิดก็จะหลีกเลี่ยงได้, ความขัดแย้งของมนุษยชาติก็น่าจะลดลง.

ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงอาจนำมาใช้เพื่อลดความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์ได้ ทั้งอาจสามารถนำไปลดความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากเรื่องอื่นๆ ได้ด้วย.

สรุป

ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติได้แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่าง

รัฐมีสาเหตุเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเช่นกัน. ในเอเชียหลายชาติมีความขัดแย้งโดยมีสาเหตุจากประวัติศาสตร์ ดังกรณีของจีน เกาหลีกับญี่ปุ่น พม่ากับไทย ลาวกับไทย เป็นต้น และตั้งแต่การจี้เครื่องบินไปชนตึกแฝดระฟ้าของศูนย์การค้าโลก (World Trade Center) ในนครนิวยอร์ก ของสหรัฐอเมริกา และชนอาคารที่ทำการกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา ที่กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ. ๒๐๐๑ (พ.ศ. ๒๕๔๔) โลกก็เข้าสู่ยุคใหม่ของความขัดแย้งที่มีสาเหตุซับซ้อนมากขึ้น ทั้งจากศาสนา อารยธรรม เชื้อชาติ และประวัติศาสตร์ร่วมกัน.

การแก้ไขความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากประวัติศาสตร์ที่น่าจะได้ผลดีก็คือ การสอนประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง เพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์คือ เพื่อสร้างความเข้าใจดีระหว่างประเทศ. อนึ่ง การสร้างจิตสำนึกทางประวัติ-

ศาสตร์ของคนในชาติให้สูงขึ้นก็เป็นเรื่องสำคัญ เพื่อมนุษย์จะได้นำบทเรียนจากอดีตมาแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง มิฉะนั้นมนุษยชาติก็จะอยู่ท่ามกลางอันตรายที่น่าสะพรึงกลัว ดังที่เป็นอยู่ในช่วงปลาย พ.ศ. ๒๕๔๔.

เอกสารอ้างอิง

๑. Huntington SP. The clash of civilization and the remaking of world order. New York: Touchstone Books; 1997. p. 31 (๑ก), p. 45-8 (๑ข).
๒. Wright Q. A study of war. Abridged Ed. Chicago: University of Chicago Press; 1965. p. 52-3.

- ๓ก. Wood (1968: 24), อ้างใน: Beer FA. Peace against war, the ecology of international violence. San Francisco: W.H. Freeman & Co.; 1981. p. 37.
- ๓ข. Wood (1968: 26), Wright (1965: 1542) อ้างใน: Beer FA. Peace against war, the ecology of international violence. San Francisco: W.H. Freeman & Co.; 1981. p. 38.
๔. Cumings B. Korea's place in the Sun. A modern history. New York: W.W. Norton & Co; 1997. p. 179.
๕. วุฒิชัย มูลศิลป์. จีนในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๔; ๒๖; ๑๔๑-๑๓.
๖. Borton H. Japan's modern century, From Perry to 1970. 2nd Ed., New York: Ronald Press Co.; 1970. p. 474-6.
๗. ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จ ฯ กรมพระยา. ไทยรบพม่า. กทม.: แพร่พิทยา; ๒๕๑๔.
๘. ทิพากรวงศ์ฯ, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓. กทม.: กรมศิลปากร; ๒๕๓๘. หน้า ๓๐.
๙. Hughes HS. Contemporary Europe, a history. 5th Ed. Englewood. Cliffs: Prentice-Hall; 1981. p. 120-5.
๑๐. Gilbert F. The end of the European era, 1890 to the present. 3rd Ed., New York: W.W. Norton & Co.; 1984. p. 185-7.

Abstract

When Events in History are the Cause of Conflicts among Asian Nations Wutdichai Moolsilpa

Associate Member, the Academy of Moral and Political Sciences, the Royal Institute, Thailand

Conflict seems to be inherent in human nature, arising out of competition for food, shelter, land and from an accumulation of other causes in history. The most violent form of human conflict is war: 51 million people died in World War II. Currently, events in history are seen as one of the causes of international disputes. Unfortunately, history is full of discord. Conflict arises and spreads easily, quickly becoming more complicated. The solution to this problem should be found in the study of history itself. Besides teaching about past phenomena, history must be taught in ways that create better understanding both within and among nations.

Key words : history, conflicts among nations, Asia